

Příběhy slavných značek 18:05

Datum vydání: 15.02.2022 | Zdroj: ČRo Dvojka | Rubrika: 18:05 Příběhy slavných značek | Zpráva 1
Téma: Cestovní ruch | Ekonomika a podnikání | Poslechovost pořadu: 72 467
Provozovatel: ČESKÝ ROZHLAS

Beey,

Pořad byl automaticky přepsán aplikací Beey (www.beey.io).

mluvčí 1,

Příběhy slavných značek.

mluvčí 2,

Swarovski, výrobce originální bižuterie zdobené speciálními broušenými kamínky.

mluvčí 3,

Co se vám vybaví, když se řekne značka Swarovski Swarovski předpokládám, že jsou nějaký šperky určitá značka určitéj typ šperků.

mluvčí 4,

Je to značka doplňků různých jako třeba náušnice, náhrdelníky náramky.

mluvčí 5,

Swarovski tak se mi vybaví tak ta bižuterie nebo cokoliv obchody v Praze.

mluvčí 6,

Tak to víte, drahá kosmetika, nějaký prstýnky, řetízky taky Repe vždycky se prostě kvůli přítelkyni tušíte, odkud.

mluvčí 5,

Tato značka.

mluvčí 7,

Je já náhodou tuším, že by měla být z Rakouska, protože kdysi jsme projížděli. Průvodce nám říkal, že tam někde továrna firmy Swarovski.

mluvčí 3,

Já si myslím, že to je česká značka, z jakýho města to vůbec ne.

mluvčí 2,

Šperk, galanterie či jiné ozdobné oděvní doplňky, vyráběné z kovů skla z organických materiálů, jako je kůže, suché plody či dřevo nebo ze syntetických materiálů a drahých kamenů. To vše můžeme shrnout slovem bižuterie. Pochází z francouzštiny a označuje také specializovanou prodejnu, kde můžeme nakoupit tyhle věcičky, které nás mají zkrášlovat. My se dnes zaměříme výhradně na bižuterii skleněnou. Chceme-li pátrat po historii její výroby u nás. Propracujeme se cestou zpátky v čase až do doby, kdy na našem území sídlili staří Keltové. Ti byli, jak dobře známo, proslulý vynálezci. Ti začali s výrobou drobných korálků skleněných perliček a knoflíků. Další záchytný bod nás ukotví v období Velkomoravské říše, tedy zhruba v devátém století. Z té doby pocházejí skleněné gombíky, perly a barevné korálky nalezené převážně v dětských hrobech. K masivnímu rozšíření sklářské výroby u nás dochází ve čtrnáctém století a o 2 století později čeští skláři vytvořili sklo zvané český křišťál, které se dalo dobře brousit a stalo se světovou jedničkou. V příhraničních regionech na Šumavě v Krkonoších, Krušných Jizerských i Orlických horách totiž bylo vše, co je potřeba k výrobě skla. Dostatek vody kvalitního dřeva a sklářských písků.

mluvčí 2,

Přesuňme se ze starých časů blíže k současnosti, a to do století devatenáctého do Jiřetína pod Bukovou malé vesničky na úbočí Jizerských hor nedaleko od Jablonce nad Nisou. Tam se 24. října 1862. Do německy mluvící sklářské rodiny narodil Daniel Swarovski. Tou dobou v těch končinách kvetla výroba šperků zdobených skleněnými kamínky. Při horských Říčkách rostly nové nové brusírny z mnoha chalup se stali domácí dílny. Danielova profesní cesta tak byla vcelku daná. V nedalekých Albrechticích se u firmy gap Reader Feix, tedy bratří faxové vyučil pastýřem. Naučil se tedy zpracovávat kov zastudena pro potřeby výroby bižuterie. Začínal v malé továrně spolu se svými rodiči. Ručně brousili sklo, ze kterého se pak

zhotovovali knoflíky, korálky a obě si pro křišťálové lustry. Byla to náročná práce a šlo to pomalu. A tak si Daniel začal lámat hlavu s tím, jak celý proces zrychlit a tím samozřejmě taky zlevnit. Už tehdy se projevil jako zručný mechanik i nadějný vynálezce.

mluvčí 8,

Je tady v Jablonci a okolí ještě vůbec nějaká památka na to, že právě.

mluvčí 9,

Tady vznikl Swarovski.

mluvčí 10,

Tak památek je to několik vzhledem k tomu čím tenhle Svárovský přišel, tak je to řada firem, které vlastně vymysleli velmi podobný způsob zpracovávání bižuterních kamenů, takže v tomto případě zcela jistě. Nehledě na to, že rodina jako taková je to doložená šestnáctém století v oblasti kolem Tanvaldu v Jiřetíně pod Bukovou, kde se koneckonců daná Swarovski narodil zcela jistě tedy žije ještě i přes různé dějinné zvraty několik vzdálených příbuzných.

mluvčí 11,

V **Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou** si se Světlanou Lavičkou povídal hlavní kurátor Petr Nový.

mluvčí 8,

Jaký druh skla vůbec lze brousit, lze brousit každé sklo.

mluvčí 10,

Lze brousit každé sklo záleží na tom, jaký máte kotouč samozřejmě, takže pokud máte diamantový, tak na prosvítá absolutně cokoliv. Samozřejmě, že jsou typy skel takzvaně měkkých, které se brousí hůře, ale bižuterní kameny se vždycky vyrábějí ze skla vysoce olovnatého, tím nemyslím 24 % to je klasický český křišťál. Olovnatý, ale tím myslím 70-75 % to je sklo, které je tvrdé a zároveň měkké je to velmi velmi speciální složení, takže se dá velmi dobře brousit. A zároveň ten efekt, který potom na té plošce vybroušené máte, tak hraje těmi duhovými barvami a je úplně česky dokonalý.

mluvčí 8,

Na to, aby vznikla nádherná skleněná broušená bižuterie, je potřeba mít i speciální ten základ.

mluvčí 10,

Ano je to specifická sklovina, která se nazývá kompozice historicky, protože když vzniká, tak ti skláři, kteří se tím zabývali, tak sami sebe nazývali laboranty, protože to bylo velmi složité, tak tu sklovinu vlastně komponovali, takže proto kompozice a ta je od roku 1760 vysoce zrovna ta v současné době je velká snaha, aby většina těchto Slovinců dělala bez použití olova. Koneckonců ona taková revoluce už má na konce osmnáctého století, kdy ty běžné barvy začaly být vyráběny, řekněme, běžného 7 adres silného skla.

mluvčí 2,

Když bylo Danielu Svárovského 18 let vyslaly bratři Marxové na zkušenou do Paříže a pak také do Vídně, aby si trochu rozšířil obzory. No a tam proběhlo setkání vpravdě iniciační. Mladý Daniel se potkal s Františkem křižníkem.

mluvčí 2,

Ve Vídni tenkrát zrovna probíhala velká technická výstava a Křižík na ní instaloval elektrické osvětlení. Svárovského naprosto nadchly možnosti strojů poháněných elektrickou energií. A možná právě v tuto chvíli mu svítlo. Uvědomil si, že tudy vede cesta. V hlavě se mu začal rodit plán neprodleně musí vymyslet stroj, který bude skleněné kamínky, říká se jim šatny, brousit, ale místo lidských rukou ho bude uvádět do pohybu elektřina.

mluvčí 2,

Technický pokrok, který tehdy žil Rakousko uherská metropole Svárovského učaroval. Rozhodl se, že už tam zůstane. To se ale nelíbilo firmě, která mu zaplatila studijní pobyt. Jistě chtěla jeho nově nabytých zkušeností něco mít, a tak moravskému pohrozila, že jestli se šupem nevrátí propustí jeho otce, který pro ni rovněž pracoval.

mluvčí 2,

Mladíkoví nezbylo než nasednout na vlak domů. Faxů ale bez tak dlouho nevydržel. Brzy se oženil a spolu se svým tchánem Weissem založil vlastní firmu v Janově dole u Liberce. Pustili se do výroby bižuterie, ale nevedlo se jim. Navíc tchán brzy zemřel, a tak se Daniel vrátil do Jiřetína, kde podnikal jeho švagří Robert Franz a Emil Weissové. Zkusil to chytit za jiný konec. Konečně dal dohromady onen vysněný stroj na broušení drobných skleněných polotovarů. První v Rakousku Uhersku dokázal dokonalé kvalité vybrousit až 35 šanonů.

mluvčí 2,

Swarovski si nechal svůj vynález roku 1892. Tomu bylo 30 let patentovat. Oprávněný strach z konkurence ho vedl k tomu, aby výrobní postup tajil, co to jen šlo. Nicméně nedostatek financí ho donutilo hledat společníka a štěstí mu přálo. Zázračný stroj představil svému pařížskému zákazníkovi Armani kosmanů vy. Francouz byl fascinován přispěchal s pořádnou peněžní injekcí a stal se společníkem nově vzniklé firmy. Swarovski and Company. Založily si vlastní sklárnu, která dodávala surovinu pro výrobu jeho krystalů, ale podnikání stále vážlo. Mimo jiné, protože elektřinu pro pohon brusů měla vyrábět voda říčky Kamenice, jenže tam měla malý průtok a generátor neutáhla. Zájem o šperky Swarovski byl stále větší. Poptávka brzy převyšovala nabídku a výrobní kapacity nestačily, co si počít nezbyvalo než se přesunout na lepší místo. Po pečlivém průzkumu okolí objevuje Swarovski bývalou továrnu na výrobu látek v tyrolském městě a ten nedaleko Innsbrucku je volná. Okamžitě si objekt pronajímá se svým unikátním strojem a 10 dělníky se stěhuje do Rakous. Na dravé řece Inn buduje vlastní vodní elektrárnu a rozjíždí výrobu. Je říjen 1895.

mluvčí 10,

Ty základní způsoby broušení jsou 2. Buď brousíte na hladinu, že srovnávat dno, srovnáváte plochy, anebo musíte vertikálně, to jsou takové ty základní typy výbrusu, které samozřejmě jsou trošičku jiné ve skle trošičku jiné bižuterii, ale v principu jde pořád totéž.

mluvčí 8,

A jak je to možné, že každý ten broušený kousek do té bižuterie vypadá jinak, má jiný tvar jiné strany jiné úhly.

mluvčí 10,

No to záleží právě na tom, jestli je to kámen, který je broušený na stroji, tak ten má samozřejmě určitá omezení, co se s tím dá udělat, ale vedle těch strojů se stále ještě používá i ruční broušení, ale samozřejmě velmi drahé, takže to jsou velmi speciální výrobky, takže bych si troufl říct, že většina toho, co si mohou zákazníci dnes koupit, tak jsou takové ty základní typy výbrusu, které koneckonců jsou vidět třeba u nás expozice muzea skla bižuterie Jablonci nad Nisou.

mluvčí 8,

Krásné názvy jsou právě názvy těch Rusů jako třeba šatu nová růže nebo Rio léta rautu nová růže.

mluvčí 10,

To jsou názvy brusů bižuterie, které jsou odvozeny od toho, jakým způsobem se nazývají výbrus drahokamu nebo polodrahokamů. V tomto panuje určitá jednota, i když z hlediska skloviny třeba, tak dneska sklo v podobě kubické zirkony je kvalitnější než jakýkoliv diamant třeba, ale jinak samozřejmě ten typ tvarů tvrdí výboru Sue i ten ty barevnosti základu vychází z toho, co můžete najít v přírodě, koneckonců bižuterii imitace. Je to imitace taková, že na první pohled nikdo nemá poznat, že to není ten pravý kámen.

mluvčí 8,

A skutečně se to nepozná na první pohled ani jako odborník.

mluvčí 10,

Já myslím, že kdybych se na dámu brilantový náhrdelníkem díval takové blízkosti Sloupová bych to měl poznat. A navíc jako teoretika, nikoliv technolog, tak si myslím, že bych měl velký problém, ale v každém případě víme, že se třeba ve dvacátých letech ve třicátých letech v Jablonci běžně vyráběla bižuterie kamenovat, kterou používali aristokraté aristokratky a třeba i hollywoodské hvězdy, protože bylo mnohem bezpečnější se na ples vzít imitací toho originálního známého šperku, než si vzít ten originál, takže určitě si troufnu říct, že nepoznáte, jestli na krku má ten dotýčný originál nebo kopy.

mluvčí 8,

To čeho jsou tyhle ty vybroušené skleněné kamínky, nejčastěji zasazování?

mluvčí 10,

Tak opět se dá říct, že jsem materiály se budou řešit dnes zasazují běžně i do drahých kovů, takže i do stříbra do zlata dopltek se zasazují bižuterní kameny. No a jinak to jsou různé speciální imitace drahých kovů, které svoji povrchovou úpravu vypadají tak jakoby drahé kovy byly.

mluvčí 8,

Já jsem ještě zastavím u těch způsobů výboru jsou, nebo jak k tomu říci. Brilliant, to je jasné Chateau on dobře čtvereček oktagon dobře. Ale bageta, nezlobte se to mi připomíná opravdu občerstvení.

mluvčí 10,

Ono tam je důležité se k tomu číst ty původní anglické názvy, takže tady máme francouzskou bageta, to už potom tak úplně nevypadá, ale každopádně vždycky nás vznikají v souvislosti s něčím. Nedokážu říct, jestli inspirací byla bageta, tak jak my dneska známe, ale spíš vychází z nějakého jiného odkazu. Mimochodem.

mluvčí 8,

Brousí se stejně takovéto nejušlechtlejší sklo křišťál jako otázka obyčejnější nebo barevná.

mluvčí 10,

Ano, vrací se stejně.

mluvčí 2,

V Tyrolsku se Svárovské mu daří skvěle. V továrně sviští už ne jeden, ale 4 brusné stroje. Hlavním odbytištěm šperků je paradoxně právě Jablonec nad Nisou a zdejší bohatí exportéři. Výrobky si hledají cesty do dalších a dalších zemí. Bude to chtít vymyslet logo. Inspiraci poskytne typická horská květina. Plesník věc alpský, neboli protěž. Německý název Edelweiss pochází ze slov, vedl vznešený a více bílý. I tak by se daly metaforicky vystihnout Svárovského šperky. A to už se nám devatenácté století překulil do dvacátého. Firma kupuje dosud jen pronajaté výrobní haly a staví vlastní laboratoř a sklářskou huť. Konečně přestane být závislá na dovozu suroviny z Čech. Těsně před tím, než se rozhoří boje první světové války. Je podnik zcela samostatný, zaměstnává přes 8 stovek lidí. Výrobní linky produkují krystaly prvotřídní kvality a v dostatečném množství. A do práce už se zapojily i 3 Danielovi synové, Wilhelm Fridrich a Alfred.

mluvčí 2,

Ve chvíli, kdy se zdálo, že úspěchu nemůže stát nic v cestě. Museli šperky ustoupit vojenské výrobě. Přece se však najde řešení, jak firmu udržet. Ozdoby nahradí výroba brusiva brusných kotoučů. Po skončení války se ale firma Swarovski dostává do potíží. Dluží bankám má nedobytné pohledávky v Budapešti Vídnu navíc přichází globální ekonomická krize. To už se ale Daniel stahuje do ústraní a vedení předává nejstaršímu synovi Wilhelmovi. Chod ale nepřestane sledovat až do své smrti. Na věčnost se odebírá 23. ledna 1956 ve věku 94 let. Rodinný podnik všechny těžkosti ustojí. Wilhelm se po druhé světové válce pouští i do výroby brýlových skel dalekohledů a rozšíří sortiment také reflektory, svítidla. I v tomto oboru se stává světovou špičkou. Na samém počátku šedesátých let se mu podaří odkoupit i podíly od potomků armáda kosmana. A firma se stává výhradně majetkem rodiny Swarovski.

mluvčí 8,

Synonymem takového ušlechtilého skla je slovo křišťál, ale jak jsem tady pochopila, když procházím vaše expozici, tak on není křišťál jako křišťál.

mluvčí 10,

V každém případě není 1 křišťál. My samozřejmě velmi rádi mluvíme o českém křišťálu, což je ale od modré silné sklo, které se objevily na konci sedmnáctého století. K tomu vám přistupuje olovnatý křišťál, což je původně sklo, které vzniklo na britských ostrovech. Také v polovině sedmnáctého století stala se velmi módním. Na začátku devatenáctého a každý stát má i svoji variantu křišťálu ten známý sklářský, takže máte francouzský křišťál britský křišťál, německý křišťál americký křišťál. Liší se to malinko ve složení, liší se to hlavně v tom marketingu, který kolem toho je točení ten svět křišťálu zajímavým, takže Swarovski Crystal je trošku něco jiného než bojem jen Kristl třeba.

mluvčí 8,

A Swarovski Crystal je, který druh toho křišťál. To je.

mluvčí 10,
To vysoce lov na té křišťálové sklo. A je to vlastně marketingová značka.

mluvčí 8,
Dají se tady ještě vysledovat nebo najít třeba právě u vás v muzeu. Prapředci toho Swarovski ho tak.

mluvčí 10,
Prapředka bysme to určitě měli, protože máme expozici běžně exponáty z první poloviny devatenáctého století a tam samozřejmě jsou bižuterní kameny, které jsou všechny broušené ručně. No ale pak to máme takovou speciální část expozice menší věnovanou německé, když ho tedy v roce 1945 to je dar firmy právě Švéd Gmündu, kde vlastně může návštěvník vidět takovou ukázkou studiové bižuterie západoněmecké, která je právě zdobena bižuterním kamenné firmy Swarovski.

mluvčí 8,
Více člověk si říká, když řekne Swarovski, že to je právě většinou ten bezbarvý křišťál, ale tady ty kameny jsou většinou barevné.

mluvčí 10,
Tak Farský určitě není bez barvy křišťál, ale je to, řekněme, ten typ produktu, na kterém se udělá světovou pověst, který stál za jeho světovou slávou. Dlouhá dlouhá léta, to byl nejkvalitnější Křišťálový kámen na světě, což už dnes neplatí. Dnes už těch firem je mnohem více, ale většina z nich není v Evropě, ale v Číně. Firma Swarovski podnikala řadu let v Číně měla tam svoji vlastní továrnu z několika stovkami zaměstnanců. A jeden z vedlejších efektů té továrny byl, že vznikly v této znamená omezených možnostích záhy továrny, které dokázaly vyrábět nebo dokáží vyrábět. Bižuterní kameny ve stejné kvalitě jako právě Swarovski.

mluvčí 8,
Farským, co je pro něj nejtýpější?

mluvčí 10,
Tak pro mě určitě třeba z nového sortimentu to byly bižuterních kamenů sestavené figurky, no a potom spojení se světem celebrit peníze světem haute Couture orientace na tehleto typ klientely, bižuterní kamínky na předmětech denní spotřeby na luxusním zboží. Kdyby vás to jinak třeba napadlo jenom obtížně, jako jsou hodinky atd. atd. prostě životní styl ta snaha spojit výrobu polotovarů s luxusním životním stylem, což se jim skutečně podařilo.

mluvčí 2,
Jen tak na okraji přírodní, neboli horský křišťál je bezbarvá odrůda křemene. Cení se jeho tvrdost, čistota a průhlednost. Dříve jej lidé mylně považovali za zkamenělý led, odtud pochází jeho jméno. Křišťálu jsou připisovány léčivé vlastnosti, mohl sloužit jako talisman. Antičtí bohové prý pili víno pouze z křišťálových pohárů, a to, co teprve věštění z křišťálové koule. Imitace, křišťálu, křišťál umělý se vyrábí speciální technologii ze skla. A čím to, že se Swarovski jeho broušená sklíčka tolik lesknou. Tajemství spočívá v koncentraci oxidu olova na toho. Ten sklu dodává větší hustotu menší tepelnou vodivost, větší odolnost, houževnatost, maximální čírost a vyšší index lomu, jinak řečeno, lesk, tedy dokonale optické vlastnosti. Je ovšem náročnější na zpracování a na umění skláře. Spolu s tím stoupá také hodnota cena křišťálového skla. Důležitá je také povrchová úprava na té s názvem Aurora borealis ale s polární záře, která je zároveň jednou z nejpůvodnějších, spolupracoval i sám Christian Dior.

mluvčí 2,
V sedmdesátých letech přicházejí na svět nové produkty skleněné figurky. Zakrátko se stanou vyhledávaným sběratelským artiklem. Dokonce vzniká i klub jejich sběratelů a fanoušků, který se rozroste na skoro půl milionu členů. V dalším desetiletí dostávají výrobky nové logo. Od roku 1988 poznáte originální šperky od firmy Swarovski. Podle symbolu labutě zakoupíte pouze ve firemních prodejnách a odpovídá tomu jejich cena. Krom nich firma vyrábí pod ochrannou známkou Swarovski element také jednotlivé komponenty volné krystaly pro další zpracování do šperků nezávislých výrobců.

mluvčí 8,
Když třeba si vyrazím na nějakou párty nebo společenskou událost a chtěla bych si vzít třeba nějaký šperk,

jak mám přemýšlet, abych doplnila šperk tím dalším oblečením, anebo naopak si vyberou oblečení a pak se k tomu doplňuje ten šperk. Ono by to mělo ladit, anebo nemusí.

mluvčí 11,
Světlana Lavičková navštívila módní návrhářku Helenu Hájkovou.

mluvčí 12,
Byl to hezký, když to ladí, ale to neznámá, že to musí ladit barevně, když si vybíráte šperk šatům také dobrý, když ladí s tvarem těch šatů a samozřejmě i s barevností, ale může být úplně jinou barev.

mluvčí 8,
Vy jste říkala, že ty šaty by měly tvarem ladit s tím šperkem, jak tomu mám rozumět, mám-li úzké šaty. Tak.

mluvčí 12,
3 jejich, když máte, já nevím šperk od šperkaře, je to originál, je z nějakýho zajímavýho kamene zasazen třeba ve Stříbře, tak ten kámen, ten by měl nebo je to hezký, když konvenuje s tvarem toho výstříhu, kde je umístěn například, když máte kulatý výstříh, tak hezky, když tam něco trošku do tvaru a taky důležitý je, kam ho umístíte, jestli máte pod krkem, nebo jestli je ve střední časy, to se musí vyladit člověk při pohledu toho zrcadla.

mluvčí 2,
Dnes nadnárodní společnost o několika divizích zaměstnává přes 25 000 lidí v desítkách zemí světa. Patří k nim i Česká republika. Pobočku firmy hledejte v Jablonci nad Nisou. Stále zůstává v rukou rodiny zakladatele. Vedou ji příslušníci čtvrté páté generace. Jako první žena stanula v čele v roce 2012 Naďa Swarovski Danielova prapranučka.

mluvčí 2,
Pokud byste chtěli spatřit svět křišťálů, Swarovski na vlastní oči. Vydejte se do rakouského a ten tam bylo roku 1995 na oslavu stoletého výročí založení otevřeno multimediální muzeum. Vyhledávaná turistická atrakce krystal byl ten skrývá například největší a nejmenší broušený skleněný krystal na světě. Největší má průměr 40 cm váží 62 kg a je zapsán v Guinnessově knize rekordů. Naproti tomu ten nejmenší má průměr pouhých 0,8 milimetru.

mluvčí 2,
Tak to byl příběh Swarovski ze seriálu příběhy slavných značek. Autorka Jitka Kalčíková, dramaturgyně Magdalena Šuralovi. Na pořadu dále spolupracovali Jan Kovařík. Světlana Lavičková Tomáš Pernický. Jiří letos a další. No a další pokračování tohoto seriálu vám přátelé na dvojce nabídneme příští úterý v 18 hodin a 4 minuty.